

Stavanger, 08.09.2022

Dette brevet sendes på vegne av NJFF Rogaland, Norsk Ornitologisk forening avd. Rogaland/Birdlife Rogaland, Norges speiderforbund Vesterlen krets, Rogaland KFUK-KFUM speidere, Naturvernforbundet i Rogaland, Stavanger turistforening, Haugesund turistforening, Sørmarkas venner og Syklistenes landsforening Rogaland

Kommuneplan Suldal

Høringsuttalelse

Forum for natur og friluftsliv i Rogaland (FNF, org. nr. 998 129 028) viser til høring av ny kommuneplan for Suldal. FNF er et samarbeidsnettverk bestående av natur- og friluftslivsorganisasjoner i Rogaland. Til sammen representerer vi betydelige allmenne interesser innen naturvern, landskap og friluftsliv.

Hovedinntrykk

Suldal kommune viser til naturkvalitetene sine i kommuneplanen sin og beskriver kommunen som skattkammeret. Her finnes det natur- og friluftslivsområder som er viktige for kommunens innbyggere så vel som for regionens innbyggere og andre tilreisende. FNF er derfor engasjert og interessert i å følge kommuneplanprosessen.

Vannforvaltning

FNF har fulgt Ryfylke vannområde sitt arbeid med habitatforbedring i Suldalslågen og andre vassdrag i kommunen. Vi er imponerte over arbeidet som er gjort. Det er flott å se forvaltning og frivillige som arbeider for å forbedre forholdene i viktige vassdrag. Når kommunen setter seg mål om å prioritere naturbaserte løsninger for overvannshåndtering og flomsikring er dette måte å møte natur- og klimakrisen på. Det vil også være i tråd med målet om god forvaltning av naturmangfoldet i kommunen. Vi oppfordrer kommunen til å fortsette arbeidet med habitatforbedring utfordrer til å iverksette andre satsninger på naturrestaurering.

Friluftsliv

FNF mener at Suldal treffer spikeren på hode når de viser til natur- og kulturlandskapet som de største ressursene i kommunen. Vi er enige! Kommuneplanen setter ambisiøse mål for å sikre og bedre friluftslivstilbudet i kommunen. Det er positivt at kommunen har kartfestet merkede stier og løyper i sin karttjeneste og løfter frem nettverket av lokale stier i grendene. Vi mener at kommunen bør lage en plan for friluftslivets ferdselsårer etter mal fra Miljødirektoratet.

Mobilitet

FNF er svært positiv til målene i kommuneplanen om å sikre at utbyggingen skal skje i sykkelavstand til grendesentrene, butikk og skole. For å redusere klimagassutslippene må vi i større grad ta i bruk sykkel. Det er bra at man tar med barn, eldre og mennesker med funksjonsnedsettelse i planleggingen.

FNF synes det er bra at man planlegger for sykkeltrase mellom Sand og Suldalsosen. Dette vil fremme sykling som en attraktiv aktivitet! Selv om initiativet er positivt har vi noen merknader til forslaget. I kommuneplanens samfunnsdel blir forslaget presentert som et grøntdrag som skal opparbeides for sykling, mens det i arealplanen blir karakterisert som gangvei. Dette må tydeliggjøres for å vise hvor stort inngrep det er snakk om. Mellom Grov og Førland er gangveien lagt gjennom Torskar og ned til Suldalslågen. Ved å legge gangveien her vil man få større inngrep i landskapet sammenlignet med å føre gangveien på andre siden av elva. Man er også svært tett på Drotninghei naturreservat. FNF mener en gangveien må konsekvensutredes for å se hvilke følger den kan få for landskaps- og naturkvalitetene i området.

Vi håper sykkeltraseen mellom Sand og Suldalsosen kan være et utgangspunkt for flere sykkeltraseer mellom grendene i Suldal.

Fritidsbebyggelse

I Suldal finner vi fritidsbebyggelse langs sjøen og på høyfjellet. FNF mener det er bra at kommunen forvalter en streng grense overfor hensynssonen til villrein. Vi mener at man i tillegg kan begrense utbyggingshastigheten i randsonen til verneområdene. Villreinen er spesielt sårbar for menneskelig aktivitet. Det er også svært usikkert hvordan villreinen vil takle endringer i klima. Begrensning i hytteutbygging er en enkel måte å begrense fragmenteringen av naturen rundt verneområdene. FNF mener også at det er positivt at byggeforbudet i strandsonen forvaltes strengt.

I arealstrategien vises det til at kommunen skal legge til rette for fritidsbebyggelse med bærekraftig bruk av arealene. Det er bra, men vi ønsker en konkretisering av hva *bærekraftig* faktisk innebærer for kommunen. Utbygging av fritidsboliger er til hinder for allmenn ferdsel og en trussel mot sårbar natur.

Landbruksareal

Landbruket er en viktig næring i Suldal og kommuneplanen anerkjenner dette. Det settes tydelige mål i handlingsdelen, men FNF savner en mer etterprøvbar tilnærming til omdisponering av dyrket mark. I landbruksarealene og i randsonen rundt finner vi flere av våre truede arter. Når dyrket mark blir bygget ned må landbruket finne nye arealer å dyrke på. Dette fører til nydyrking av myr og smalere kantsoner. Noe som er svært negativt for artsmangfoldet. Kommunen bør føre et arealregnskap for å gi politikere og allmenheten anledning til å ha oversikt over hvor mye areal som faktisk blir omdisponert hvert år.

I kommuneplanen blir gjensidig forståelse mellom overordnet myndighet og landbruket løftet frem som et satsningsområde. FNF håper at Suldal vil legge til rette for god dialog mellom statlig og regionale myndigheter for å sikre gode og naturvennlige løsninger. Både Statsforvalteren og Fylkeskommunen sitter med god kunnskap og er godt kjent med overordnede problemstillinger knyttet til eksempelvis bygging av landbruksveier, nydyrking og omlegging av bekker.

I Suldal har det de siste årene foregått en omfattende bygging av landbruksveier. FNF er urolige for at godkjenningspraksisen er for liberal. Vegenes skader på uberørt natur og fragmentering av større, sammenhengende naturarealer bekymrer oss. Det er også negativt for friluftslivet. Suldal må bruke naturmangfoldlovens gode prinsipper om helhetlig økosystemtilnærming og et bedre kunnskapsgrunnlag i sin saksbehandling. Landbruksveger som har marginal næringsnytte må unngås slik at kommunen kan ivareta sitt mål om å bevare natur- og kulturlandskapet som en av sine viktigste ressurser.

Havbruk

I kommuneplanen er områdene rundt oppdrettsanlegg utvidet slik at de nå inkluderer fortøyninger. FNF er syns det er bra at kommunen legger inn disse områdene fordi man synliggjør faktisk arealbruk i havbruksnæringen. Ved de åtte oppdrettsanleggene i kommunen er det fiske- og ferdselsforbud. Dette innebærer en sterk begrensning for allemannsretten. Flere av anleggene ligger også tett på strandsonen og fortrenger med det muligheten til å drive fritidsfiske og badeaktivitet. Det er også anlegg som ligger i eller i randsonen til viktige landskap i Rogaland eller som ligger i KULA registeret. Med lyd- og lysforurensning forringer oppdrettsanleggene disse områdene. Disse problemstillingene er ikke bare gjeldene for friluftslivet men, også for reiselivet i kommunen.

I 2022 fikk Ryfylke produksjonsområde gult trafikklys. Oppdrettsanleggene er dermed inne i en periode uten vekst. Dette skyldes utslipp fra oppdrettsnæringen selv. Året før ble villaksen rødlistet. Det er derfor svært viktig at Suldal setter som premiss at det ikke kommer nye oppdrettsanlegg i Sandsfjorden. FNF vil utfordre Suldal kommune til å sette krav om at alle fremtidige lokaliteter i kommunen skal være driftet med utslippsfrie anlegg. Kommunen bør også fremme krav om at de eksisterende anleggene skal bli utslippsfrie innen 2027.

Næringsareal

Kommuneplanenes arealdel domineres av de store industriplanene langs Sandsfjorden. FNF er svært bekymret for konsekvensene disse tiltakene vil kunne få hvis de blir realisert. Kommuneplanens samfunnsdel setter solide og ambisiøse mål om å minske arealbruk og avtrykket i naturen samt tilrettelegge for gode rekreasjonsområder. De massive planene for nye steinbrudd, tømmerkai og tørrdokk går på tvers av dette. Vi har derfor inngående merknader til disse tiltakene.

Samlet vurdering av tiltakene på Jelsa

FNF har merknader til de tre innspillene om omhandler nytt uttaksområde Kordalsnuten og Grøneviksåsen, Jelsa Tømmerkai og Wind Works Jelsa. Samlet sett vil tiltakene innebære 5500 dekar med næringsareal bare på Jelsa. Av disse er 3800 dekar nye arealer som skal bygges ned, sprenges bort, eller fylles ut i Sandsfjorden. Til sammenligning er hele Forus næringspark på 6500 dekar. Vi kan ikke se at Suldal kommune har gjort en samlet vurdering av disse planene. Dette til tross for at de er avhengige av hverandre og at alle tiltakene belaster Sandsfjorden. I tråd med naturmangfoldloven §10 må kommunen gjøre en slik vurdering før de kan avgjøre om tiltakene er aktuelle. FNF mener Suldal kommune må foreta en konsekvensutredning som blant annet ser på den samlede belastningen tiltakene vil få for det marine livet i Sandsfjorden. Konsekvensutredningen må ta for seg:

- Belastningen på økosystemet av nye 100-120 år med opptil 150 000 tonn utslipp av finstoff til fjorden.
- Den samlede belastningen kaianlegg og utfyllinger har på økosystemet i fjorden.
- Påvirkningen tiltakene har for strandsonen i Suldal, og friluftslivet og reiselivet i Sandsfjorden.

Videre følger merknader til de tre tiltakene.

Jelsa – Kordalsnuten

FNF er urolige for konsekvensene av en massiv utviding av uttaksområde. Det legges frem som at antatt varighet skal være 100-120 år, men det legges også opp til en dobling i årsproduksjon. Fra planlagt 12 millioner tonn til 24 millioner tonn. Med utgangspunkt i Norsk Stein sin tidligere utvikling i årsproduksjon ved anlegget på Jelsa kan vi ikke anta annet enn at man kommer til å øke årsproduksjonen og at den stipulerte varigheten på 100-120 år er svært optimistisk.

Norsk Stein har i dag et utslippsløype med tillatelse til å slippe ut opptil 150 000 tonn finstoff i Sandsfjorden. Ved en økning i årsproduksjon er det grunn til å tro at man kommer til å øke utslippene til fjorden. Undervannsfoto viser at utslippene fører til nedslamming utenfor uttaksområde, men også lengre innover i fjorden. Suldal kommune har satt ned foten for nye oppdrettsanlegg fordi de ønsker å begrense utslipp og verne om sin nasjonale laksefjord. Kommunen henviser i sin KU til Statsforvalteren som forurensningsmyndighet. FNF ønsker å poengtere at det er kommunen som skal forvalte arealene og fremme bærekraftig utvikling. Skal bærekraftmålene i samfunnsdelen av kommuneplanen implementeres i arealdelen må det bety at Suldal kommune stiller strengere krav til forurensende virksomheter enn det som er forespeilet. FNF ber Suldal kommune om å stille vilkår for å unngå fremtidig utslipp av finstoff til fjorden. Dette vil være i tråd med bærekraftmål 14.1, 14.2 og 14.5.

Kommunen henviser til at 0-alternativet er 15års videre drift på Norsk Stein. FNF ønsker at det utredes hvor dypt man kan fortsette å drive uttak av stein ved det eksisterende anlegget.

Slik forslaget står i dag, med omregulering til industri i nordre del av dagens anlegg vil ikke steinressursene bli utnyttet fullt ut. Det betyr at konsesjonen for steinbruddet ikke blir oppfylt og det er betenkelig. FNF mener det bør gjøres en mer inngående vurdering av at man ikke utnytter steinressursen tilgjengelig i uttaket mot at man prøver å anlegge ny industri.

FNF vil påpeke at det nye uttaksområdet ligger inne i det nasjonalt viktige landskapet Økstrafjorden. Verken kommunen eller tiltakshaver har vurdert konsekvensen av dette. I konsekvensutredningen til tiltakshaver er Ottøyområdet nevnt, men kartutsnittet det er vist til stemmer ikke med området kommunen har satt av i kommuneplanen. Økstrafjorden er et unikt fjordlandskap med frodig natur og få inngrep innerst i fjorden. Ryfylke friluftsråd har tilrettelagt ved Skaholmen, og området egner seg for padling og enkelt friluftsliv på fjorden. FNF mener at støv, rydding av vegetasjon, fjellboring og annen anleggsvirksomhet vil prege fjordlandskapet i Økstrafjorden hvis uttaksområdet blir realisert.

Det nye uttaksområdet på Kordalsnuten og Grøneviksåsen vil ødelegge flere skogsområder med lauvskog og et større område med furuskog. Spesielt områdene med lauvskog har stor verdi, noe også konsekvensutredningen til Norsk Stein påpeker. I dette tilfellet er det ikke bare snakk om enkelte lokaliteter, men en hel rekke med områder over et stort areal. FNF er bekymret for at man ødelegger større sammenhengende skogsområder. Kommunen stoler på vurderingen fra Norsk Stein og utreder om at flere av de viktigste naturtypene ikke vil bli påvirket av tiltaket. FNF mener dette ikke er en god nok ivaretagelse av naturmangfoldet. Kommunen bør kreve en tydelig handlingsplan fra Norsk Stein som sier hvordan de skal ivareta naturmangfoldet i randsonen av tiltaket.

Jelsa Tømmerkai

FNF mener det ikke er gjort en god nok vurdering av 0-alternativet for tømmerkai. I kommunens konsekvensutredning henvises det til at man trenger ny tømmerkai fordi avtalen om den gamle kaien går ut. Her bør det gjøres en vurdering av muligheten for å benytte seg av allerede eksisterende kai. Det bør også gjøres en vurdering av hvor stor kapasitet kaien bør ha, etter åpningen av ny tømmerkai i Sauda.

Slik tiltaket fremstår nå vil det beslaglegge nye arealer i strandsonen. Industriområdet på Berakvam er allerede i dag et lengre strekk i Sandsfjorden der strandsonen ikke er tilgjengelig. En utviding vil videre svekke allmenhetens tilgang langs sjøen.

Wind Works Jelsa

FNF er i utgangspunktet positiv til at man ønsker å utnytte nedbygde arealer til ny industri. Gjenbruk, flerbruk og transformasjon må være nøkkelord i fremtidig arealstrategi for å imøtekomme naturkrisen. Vi vil imidlertid påpeke at den konsesjonsgitte steinsressursen ikke blir fullt utnyttet dersom Wind Works Jelsa skal overta steinbruddet i løpet av få år. Vi mener det vil være en dårlig ressursforvaltning. FNF er svært urolige for påvirkningen anlegget vil kunne få for landskapskvaliteter, friluftsliv, strandsoner og naturmangfold. Argumentet om å utnytte en allerede eksisterende tomt blir svekket av at man må ta i bruk og beslaglegge 900 nye dekar i strandsonen og i en nasjonal laksefjord.

For innspillet Wind Works Jelsa har FNF følgende merknader.

Landskap

Inngrepet vil innebære en betydelig endring av landskapskvalitetene i området. I dag er landskapsbildet preget av steinbruddet til Norsk Stein, men innsynet er begrenset ettersom vollen i nord er opprettholdt. Ved å ta bort denne vil man ta bort all skjermingen og eksponere fjordlandskapet for innsyn og anleggsstøy. Rapporten som tiltakshaver har lagt ved om landskapsbildet viser ikke hvilke beregninger som er gjort, eller hvor høye vindturbiner og kraner som anlegget vil ha. Det mener vi er sentral informasjon som bør inngå i konsekvensvurderingen av landskapsbildet. Her kan det nevnes at testanlegget MetCentre utenfor Karmøy har søkt om å få bygge flytende havvindturbiner som er 300 meter høye. Kommer høyden på vindturbinene ved anlegget være i den størrelsesordenen vil dette gjøre anlegget synlig fra svært lang avstand.

Friluftsliv og strandsone

I konsekvensvurderingen til kommunen er det nevnt at tiltaket vil kunne få negativ påvirkning for friluftslivet på sjøen på grunn av økt synlighet. FNF vil påpeke at anlegget til Wind Works Jelsa vil få svært negative konsekvenser for friluftslivet i form av hinder for ferdsel på land og på fjorden. Ved å sprengte bort vollen mot Straumsbergsundet vil man bygge ned en stor del av strandsonen i Sandsfjorden. Kombinert med bygging av tømmerkai vil det bli et 3,5km langt strekke med strandsone som ikke er tilgjengelig for allmenheten. Av disse er 2,5km ny nedbygging. Tilgang til strandsonen gjelder like mye fra land som fra sjøen. Et område som kan være utilgjengelig fra nærmeste vei eller sti kan være tilgjengelig med båt.

Kommunen har påpekt at friluftslivet på sjøen vil bli påvirket av tiltaket, uten at dette blir utdypet. I tiltakshavers rapport om farled er det ikke lagt noe vekt på friluftsliv på sjøen eller bruk av fritidsbåter. Dette mener vi er en sentral mangel i utredningene. I Sandsfjorden har blant annet Ryfylke friluftsråd tilrettelagt for båtfolket i Sjubbeholsvågen, på andre siden av fjorden for Wind Works Jelsa. Ved å stenge farleden i Straumsbergsundet vil fjordlandskapet endre seg betydelig for båtfolket. Vi vil legge til at momentene i disse to avsnittene også er gjeldene for reiselivsnæringen.

Naturmangfold

I begge konsekvensvurderingene, fra tiltakshaver og kommunen, blir det påpekt de negative følgene utbyggingen av Wind Works Jelsa vil få for naturmangfoldet. Suldal kommune har et spesielt ansvar for å forvalte Sandsfjorden som nasjonal laksefjord. Det er grunn til å være bekymret for anleggets negative påvirkning på laksesmoltens frie vandring fra Lågen. I tillegg til de andre marine kvalitetene fjorden har. Som korallrev, gyteområde for torsk og for sjøørretten. Vi stiller oss derfor undrende til at kommunen gir det avgjørende vekt at anlegget har stor nasjonal samfunnsnytte uten at dette er utredet. Det vises bare til at anlegget vil generere mange arbeidsplasser lokalt og i regionen. FNF mener dette er foruroligende ettersom naturkvalitetene er av nasjonal verdi.

Anleggets størrelse

I planene som er fremsatt av Wind Works Jelsa blir det vist til den fantastiske størrelsen på anlegget, og hvor mange turbiner de skal produsere samtidig. Ettersom anlegget vil få svært store konsekvenser for landskapskvalitetene, friluftsliv, strandsone og naturmangfold ber vi om at kommunen gjør en vurdering om anleggets størrelse kan reduseres eller justeres. Skal man anlegge en tørrdokk må man også identifisere og vurdere avbøtende tiltak. Som å beholde støyvollen mot nord og sikre at driften av anlegget ikke forstyrrer laksens vandring i fjorden. Man må også ha en plan for hvordan man skal reetablere naturområdene når driften av anlegget er avsluttet. Det må legges frem en plan for hvordan reetableringen skal finansieres.

Sauaskolten

Sauaskolten er lagt inn som område for råstoffutvinning. FNF mener dette er uheldig at område blir lagt inn. Kommunen har selv påpekt naturverdiene i på Sauaskolten og manglende plan for hvordan massene skal transporteres ned til havn. Vi er svært skeptiske til at ikke havnen er konsekvensutredet, spesielt siden den vil ligge i randsonen til Øyna naturreservat. Det er heller ikke konsekvensutredet hvor overskuddsmassen skal gjøres av. Hvis tanken er å deponere massene i fjorden mener FNF dette vil være en **uakseptabel** miljøbelastning. Sandsfjorden er på sitt smaleste ved Sauaskolten. I regionalplanen for byggeråstoff blir uttak på Sauaskolten beskrevet som negativt for friluftsliv og naturmangfold og svært negativt for landskapskvalitetene. Regionalplanen skal revideres og vi ber om at Suldal kommune avventer med å vurdere råstoffutvinning på Sauaskolten før området er vurdert i en regional sammenheng.

Fjetland

På Fjetland er det spilt inn forslag om å utvide allerede eksisterende muresteinsbrudd og opprette felt for utleiehytter. FNF mener at konsekvensutredningen til kommunen ikke er tilstrekkelig og ber om at tiltaket utredes ytterligere av ekstern part. I tillegg har vi følgende merknader til tiltaket:

- Kommunen har allerede satt av arealer til muresteinsbrudd på andre siden av dalen. På eiendom 124/2.
- Det er ikke forespeilet noen tidsavgrensning for når bruddet skal reetableres til jordbruksareal.
- I den begrensede konsekvensutredningen til kommunen er tiltakets påvirkning på infrastruktur og trafiksikkerhet satt til ikke negativ ettersom det allerede er veier i område. FNF vil påpeke at muresteinsbruddet er flere ganger større enn bruddet på eiendom 124/2 og vil kunne føre med seg en betydelig økning i tungtrafikk. Dette må konsekvensutredes og sees i sammenheng med det andre muresteinsbruddet samt økt trafikk ved etablering av utleiehytter.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Rogaland

Endre Hovland
Koordinator
FNF Rogaland

Kopi:

Statsforvalteren i Rogaland
Rogaland Fylkeskommune